

בעזה ש"ת
שיעור כ"ז

שיעורי
הלכה ישרה

הלכות למעשה המצויות בשבת

דיני בנין וסתירה בשבת

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

נישמת שבת

שבת לזכרו שיש בורא עולם – כמו שבת לשמרו ממלאכה

זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ, ח). ובדברות אחרונות כתיב (דברים ה, יב) **'שמור'** את יום השבת לקדשו כאשר כו'. ודרשו חכמינו ז"ל (ר"ה כז, א) זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. **הענין**, כי כל מצוה שבתורה, יש בה גוף המצוה וטעם של המצוה, רק שהטעם אינו מצוה, אלא גוף המעשה לבדו הוא מצוה. אבל מצות שבת גם הטעם הוא מצוה כמו גוף המצוה של שבת.

כי ציונו הבורא לשמור שבת, היינו עצם קיום השבת ושמירתו, וטעמו 'כי שעות ימים עשה ה' את השמים' (שם יא), והנה הטעם גופא צריך לאמונה שיש בורא שברא עולם וכלה מלאכתו ביום השביעי ונח בו, ונמצא הטעם הוא גם כן מצוה כמו עיקר השמירה, ונכלל בציודי התורה 'שמור את יום השבת לקדשו', והזכירה של מצוה זו של היום הקדוש הזה, הוא הטעם, כמו שכתוב (תפילות שבת) **'זכר למעשה בראשית'**.
בזה יובן מה שאומרים בתכנת שבת כו' **'צוית נירושיה'** עם סדורי נסכיה כו', ונמצא **'הטעם' הוא גם כן מצוה 'כמו עיקר' השמירה.**

(קדושת לוי יתרו)

דיני בנין וסתירה בשבת

הלכה בשו"ר ישה

בנין וסתירה בבית ובכלים גדולים

- ❖ מלאכת בנין וסתירה שייך בבית ובכל דבר המחובר לקרקע, וכן בכלי שהוא גדול ממ' סאה (24 קיוביק פיס) (ריש סי' ש"ג, ש"ד משנ"ב סק"ב, ושם סי').
- ❖ אף בבית או כלי גדול מקולקלים, כגון שהם רפויים – ודבקם או קשרם בחבלים וכדומה, יש בהם משום מלאכת בנין וסתירה (שם).

בנין וסתירה בכלים רגילים

- ❖ שונה דין בנין וסתירה בכלים רגילים מהדין בבית וכלים גדולים, כי בכלים רגילים אינו חייב משום בנין וסתירה אא"כ הם בריאים שלמים וחזקים, ולא בכלים מקולקלים וארעיים, כגון שהם שבורים ומודבקים (ש"ד משנ"ב סק"א).

לכבוד שבת המלכה, להניח בתוך הבית ברכה,

הלכה למעשה

בנין זסת'רדה בבית זכלי גדול

מתקן בבנין רפוי:

א. המתקן כלי גדול רפוי ע"י חבלים וכדומה, חייב משום 'בונה', וכן המחזק גדר הבית או הסומך דף (ברעט) כדי לסתום החלון, הרי שאפילו מתקיים שם בלי שום חיבור – חייב משום 'בונה', והגוטלו משם – חייב משום 'סותר' (ריש ש"ג, ש"ד ס"ז).

חיוב 'בונה' אפילו במשהו:

ב. הבונה, סותר או מתקן – אפילו חלק קטן מן הבית, חייב משום 'בונה', ומתחייב על כל משהו שמתקן ומוסיף לבית (שם).

הקודה נקב בבית:

ג. העושה נקב בבית – אפילו קטן מאוד ויש צורך בנקב, כגון שדרך שם ייצא מים, או כדי לתחוב שם יתד, חייב משום 'בונה' (עי' משנ"ב ש"ד סק"ח).

❖ והעושה נקב כשאינו בו צורך, אסור משום 'מקלקל', ואפילו בנקב כלשהו (שם סק"ז).

בנין בכלי גדול:

ד. כל כלי שהוא גדול ממ' סאה, דהיינו אמה על אמה ברום ג' אמות (24 Cubic Feet), יש בו משום חיוב 'בונה' ו'סותר' כמו בבית.

בנין זסת'רדה בכלים רגילים

תיקון גמור וחזק:

ה. אין 'בנין' בכלים רגילים אלא אם עשה תיקון גמור, אבל העושה תיקון רפוי, כגון שמתקן הכלי ע"י דבק (Glue, Tape) או חבלים, אינו חייב מן התורה, אולם אסור מדרבנן משום 'מתקן מנא' (סי' ש"ד ס"א ושם מ"ב א').

ו. מותר להחזיר חלק שנתפרק מהכלי, אך רק באופן רפוי, דהיינו בלי שיתקע ויהדק בחוזק (ש"ג ס"ז). ❖ ולכן אם הכלי עשוי להשתמש בחוזק, אסור להחזיר אפילו ברפוי, גזירה שמא יתקע בחוזק.

עשיית נקב בכלי:

ז. אין חיוב מן התורה בעושה נקב בכלי – אלא בנקב חשוב העשוי גם להוציא וגם להכניס, אבל אם הנקב עשוי רק להוציא או רק להכניס, אינו חייב מה"ת.

❖ אבל העושה נקב יפה בכלי, אפילו אינו עשוי להוציא ולהכניס, חייב (ס' ש"ד משב"ז א'; משנ"ב בשם הרמב"ם).

העושה כלי חדש:

ח. העושה כלי חדש, הרי שאפילו הוא רפוי או של קרטון (Carton) וכדומה, חייב משום 'בונה' ומשום 'מכה בפטיש',

❖ הוא הדין במרכיב (Assembling) חלקי כלים אפילו רפויים בפעם הראשונה (כגון כיסוי פח זבל Cover of Garbage Can) בפעם ראשונה באופן רפוי, חייב משום 'בונה' ומשום 'מכה בפטיש' (שוענה"ר ס"ט ש"ג, מ"א ז' ש"מ; משנ"ב ל"ג).

לאסוף השיעורים ללמדה, לשמור השבת כהלכתה,

סתירה בכלים:

ט. השובר כלי שלם וחזק, חייב משום 'סותר', אך רק אם שברו כדי לחזור ולבנותו, ואם לא – אינו חייב מה"ת, אך עדיין אסור משום 'מקלקל' (שועה"ר ש"ג ס"ט; משנ"ב ס' ש"ד סק"ז).

בונה בבית

המכסה חלון:

י. המכסה חלון עם דף (ברעט) – ואפילו אינו מחברו:

❖ אם על דעת שיישאר שם באופן קבוע, חייב משום 'בונה', אפילו שמשאירו על ז' ימים (משב"ז ריש ס' שט"ו).

❖ ומדרבנן אסור לפתחו – אף בעשוי שלא יישאר שם קבוע.

❖ אך אם חשב עליו מער"ש לפתחו, וכ"ש אם עשה כן פעם אחת, מותר לפתחו לכתחילה (ריש ס' ש"ג).

מכסה חלון בבגדים:

יא. הפוקק (פארשטאפט) חלון או חלל המזגן (Condition Air) עם בגדים, הרי שמאחר שאין הדרך לסתום בהם, מותר לכתחילה – ואפילו לא חשב עליהם מער"ש, אבל אם משאיר אותם כך (כגון עם בגדים ישנים), חייב משום 'בונה'.

❖ וכן חלון שבור, מותר לכסותו עם פלסטיק, ובלבד שלא ידבק (צוקלעבען), ועל דעת שלא להשאירו שם יותר מל' יום.

מתקן חלון:

יב. ידית (הענגל) העשויה לפתוח ולסגור בה החלון, הרי שהמחזירה אפילו באופן רפוי – חייב משום 'בונה', וכן המיישר (פאסט אריין) חלון שיצא מהמסגרת (Frame) או מן המסילה (שינעס), חייב.

רשת (סקרין):

יג. רשת (Screen) העשויה להוציא ולהכניס מן החלון בתוך ל' יום, כגון שדרכו לנקות החלון (ביה"ל ד"ה שאין), מותר להוציאה ולהכניסה בשבת.

❖ אבל אם הרשת (Screen) אינה עשויה להוציא תמיד, יש בהחזרתה חיוב מה"ת (ס' ש"ג ס"ג).

וילון (Shade, Blinds):

יד. התולה וילון על המשקוף במקום הדלת:

❖ אם אינו מחברו למשקוף אלא תולה אותה ע"י קרסים - העקעלעך (Hooks), או שמשים טבעות הווילון ע"ג ווין או יתדות שע"ג המשקוף מותר לתלותו בשבת, אפילו לקביעות.

❖ אך אם צריך לחברו אל הבית רק מלמעלה, או לקבעו ע"ג מוט – שטאנגען ע"ג המשקוף, הרי שלכתחילה לא יתלה אותו במקומו בשבת, משום איסור 'בנין קבוע' בבית, ויש מתירין (רמ"א שט"ז ס"ג; אג"מ ח"ה ס' כ"א ו', ועל חז"א ס' נ"ב י"ג; אורחות שבת פ"ח י"א).

להתברך בכל טובה, ולהמשיך שפע רב בזכותה

❖ וילונות בחלונות שיש להם מסילה (שינעס) עם מהדקים (קליפס) שאוחז בהם הווילונות (כמו שמצוי בחדר הגדול שבבית - דיינג רום), אסור לכרוע לתקנו מה'ת.

וילון - שעהד (Roller Shade):

טו. וילון - שעהד (Roller Shade) שנפל או שיצא ממקום הקבוע בחלון אסור להחזירו משום בונה.

המחזיר יתד (נאגל) או ידית (הענטל):

טז. כל דבר בבית שהתרפה או יצא ממקומו, ודחפו בחזרה - אפילו קצת ובאופן רפוי, חייב משום 'בונה', ולכן המחזיר יתד או מתלה (Hook) שיצא מן הכותל או התרופף, וכן ידית דלת (הענטל פון טיר) שיצאה מחור הדלת והחזירה.

❖ על כל זה חייב משום 'בונה' (שי"ג ס"ב).

❖ ואף אם השתמש כן כמה פעמים בחול, עדיין יש על זה איסור דרבנן, משום 'מיחזי כבונה' (ס' שי"ג ס"ג).

'בונה' בקרקע

בורות בויב (דרעין - Drain):

יז. אסור לכסות או להחזיר כיסוי הבור שהמים נשפך לשם (Drain), כי הוא כבונה בקרקע שאינו עשוי לפתוח.

❖ וכן נקב החשמל (Electric Hole), אסור לכסותו בכיסוי קבוע.

מקה:

יח. מותר לסתום בור השקה עם הפקק (שטאפער) (עי' מ"א ס' שי"ג סק"ז, אג"מ...).

שטיח, באלאטע (Tile):

יט. שטיח (Oilcloth, Carpet) וכדומה, אסור להגביה או להחזיר אפילו קצת למקומו.

נקב בקיר או ריצפה:

כ. אסור לסתום (פארשטאפן) נקב מפני העכברים וכדומה, או כדי שלא ייכנס אוויר קר.

'בונה' בכלים גדולים

דיני ארון (שאפע):

כא. שאפע גדול, כגון ארון ספרים שהוא יותר ממ' סאה (אמה על אמה ברום ג' אמות - Cubic Feet 24), וכ"ש ארונות המחזירים לבית (Cabinets), יש להם דין 'בית', ואסורים בכל מה שאסור לעשות בבית, כגון:

❖ ידית (הענטל) השאפע שהתרופפה, אסור לתקנה אפילו כלשהו.

❖ אסור להחזיר דלת או חלון השאפע שיצא מהמסילה (שינעס - Tracks).

❖ אסור להוציא ולשלוף המגירה (לעדל) כולה - ממקומה בשאפע המטבח, ואם הוציאה, אסור מן התורה להחזירה.

❖ מדף (שעלף - Shelf) מארון ספרים, אסור להוציאו או להכניסו, ואם התרופף מחמת שחסר יתד התמיכה (Supporters), אסור לטלטלו וליישרו, וכ"ש שאסור להכניס יתד התמיכה (Supporters) בתוך השאפע.

❖ ציר (Hinge) של דלת השאפע שיצא משם היתד, אסור לתחבו בחזרה.

❖ אבל מותר לטלטל אפילו שאפע גדול (ס' שי"ח מ"ב ס"ק ח').

❖ אבל אם אינו מטלטלו בחול מחמת שחושש שיתקלקל, אסור לטלטלו כדין 'חסרון כיס' (שם).

מקרר (Fridge) ומקפיא גדול: (פריזער) גדול:

- ❖ כב. מקרר או מקפיא גדול, יש לו דין 'בית', ולכן:
- ❖ אסור להוציא ולשלוף הלעדלעך (Fruit Bins) ממקומן לגמרי.
- ❖ אסור להדק (באפעסטיגן) ידית (הענטל) הדלת שהתרופפה.
- ❖ אסור להוציא או לתקן המדפים (שעלפס) שלה.
- ❖ מכסה קבוע (Plastic-Cover) על מדף – כגון לצורך חמאה (Butter) וכדומה – שיצא ממקומו, אסור לתקנו ולתחבו בחזרה.
- ❖ אבל מותר לדחוף ולטלטל כל המקרר כשצריך למקומו (סי ש"ח מ"ב ס"ק א' ו'ח).

'בוזגה' בכלים מפודקים

מיטה מתקפלת ולול (פלעי פען Playpen):

- ❖ כג. כל דבר שיש לו צירים כדי לפתוח ולסגור, מותר לפתחו ולסגרו בשבת, (סי תרכ"ו רמ"א ס"ג, שש"כ פל"ד י"ג) כגון:
- ❖ מיטה מתקפלת (הייריזער - High-riser).
- ❖ פלעי פען (Playpen).
- ❖ קאויטש (Coach).
- ❖ שולחן מתקפל (Folding Table), (עי סי שט"ו ס"ה ושם מ"ב) .
- ❖ כמו"כ עגלת תינוק (Carriage), מותר לפתחה, ומותר גם לשים הניילון (פלאסטיק) ע"ג גג העגלה, ואין בו משום איסור 'אוהל', (שש"כ שם).

כלים שאין להם צירים:

- ❖ כד. כלים שאין להם צירים, אלא תוקעים החלקים בחוזק או סובבים אותם לתוכם, אסור לתקוע או להחזיר בשבת, (שי"ג ס"ו, וס"ט, שט"ו מ"ב מ"ח) כגון:
- ❖ לתקוע קויט הענגער (Coat-Rack).
- ❖ לתקוע ידית המטאטא (בעזעם שטעקן).
- ❖ ידית המטאטא (בעזעם שטעקן) שנתרפה (Loose) אסור לטלטלו משום מוקצה, גזירה שמא יתקע (סי ש"ח ס"ט, סי ש"ג מ"ב מ"ח).
- ❖ מגורה של פרקים (לייכטער עם שרויפען), שנתרפה (Loose) אסור להדקו אפילו ביו"ט.
- ❖ אבל רק ביו"ט מותר לטלטלו וגם לא אסור משום גזירה - שמא יתקע, ובשבת אסור משום מוקצה.

ברכות לרוב למזכים את הרבים בשמירת שבת כהלכתה

לעילוי נשמת האשה הצדיקת שעשתה וקיבלה רצון השם בתמימות ובאמונה

רודפת צדקה וחסד בעלת מעשים טובים

מרת בת שבע בת מנחם מנדל ליפא ע"ה

ויהללה בשערים מעשה

ת.נ.צ.ב.ה.

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הנצחות הערות והארות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com